

Výsledky prieskumu: Občania Slovenska cítia nostalgiu za životom v socializme a preferujú silný zaopatrovateľský štát

Bratislava, 25. jún 2018 – Pri hodnotení socializmu v slovenskej populácii stále prevládajú pozitívne predstavy. Ľudia zároveň prevažne preferujú silný sociálny štát a nedôverujú trhovým riešeniam. Väčšina má v ekonomických otázkach ľavicové názory, aj keď značná časť z nich sa identifikuje stredovo či pravicovo.

Vyplýva to z výsledkov prieskumu verejnej mienky, ktorý pre Konzervatívny inštitút M. R. Štefánika (KI) v apríli 2018 uskutočnila agentúra FOCUS na vzorke 1 046 respondentov starších ako 15 rokov. Cieľom prieskumu bolo overiť, do akej miery sú v slovenskej populácii prítomné mýty o socializme a aké sú predstavy ľudí o úlohe štátu.

Ešte stále si viac ľudí myslí, že za socializmu sa žilo lepšie

Výsledky preukázali, že na Slovensku je ešte stále viac tých, ktorí sú presvedčení, že v socializme sa žilo ľuďom lepšie ako teraz. To deklarovalo 43% respondentov. Len 32% si myslí, že ľuďom sa žije lepšie dnes ako v socializme. Tieto výsledky boli predmetom [tlačovej správy KI z 11. mája 2018](#) a [tlačovej správy KI zo 16. mája 2018](#).

Socializmus sa respondentom spontánne spája najmä s prácou pre všetkých (19,6 %) a sociálnymi istotami (15,8 %), ale aj s totalitou (18,4 %). Na živote pred rokom 1989 oceňujú predovšetkým zamestnanosť (36 %), sociálne istoty (23 %), kľudnejší život, menej stresu (14 %), lepšie medziľudské vzťahy (11 %) a ekonomickú prosperitu a blahobyt (11 %).

Pozitívne predstavy (mýty) o socializme

Respondenti vyjadrili **názor na 21 rozmanitých tvrdení (mýtov) o socializme. S väčšinou z nich sa stotožnila aspoň polovica opýtaných** (graf 1). Pozitívne hodnotenia tvrdení (mýtov) o socializme u nich prevládajú najmä v sociálno-ekonomických otázkach, menej v otázkach slobody a demokracie. Najviac respondentov súhlasilo s nasledovnými tvrdeniami o socializme:

„Ľudia si viac pomáhali, solidarizovali medzi sebou a boli si bližší.“ (celkovo až 81 %); S tým súhlasila väčšina respondentov vo všetkých vekových a vzdelanostných skupinách.

„Za socializmu sa žilo bezpečnejšie, násilná kriminalita bola nižšia.“ (79 %); Aj s tým súhlasili respondenti vo všetkých demografických skupinách s výnimkou respondentov, ktorých sme identifikovali ako pravicových.

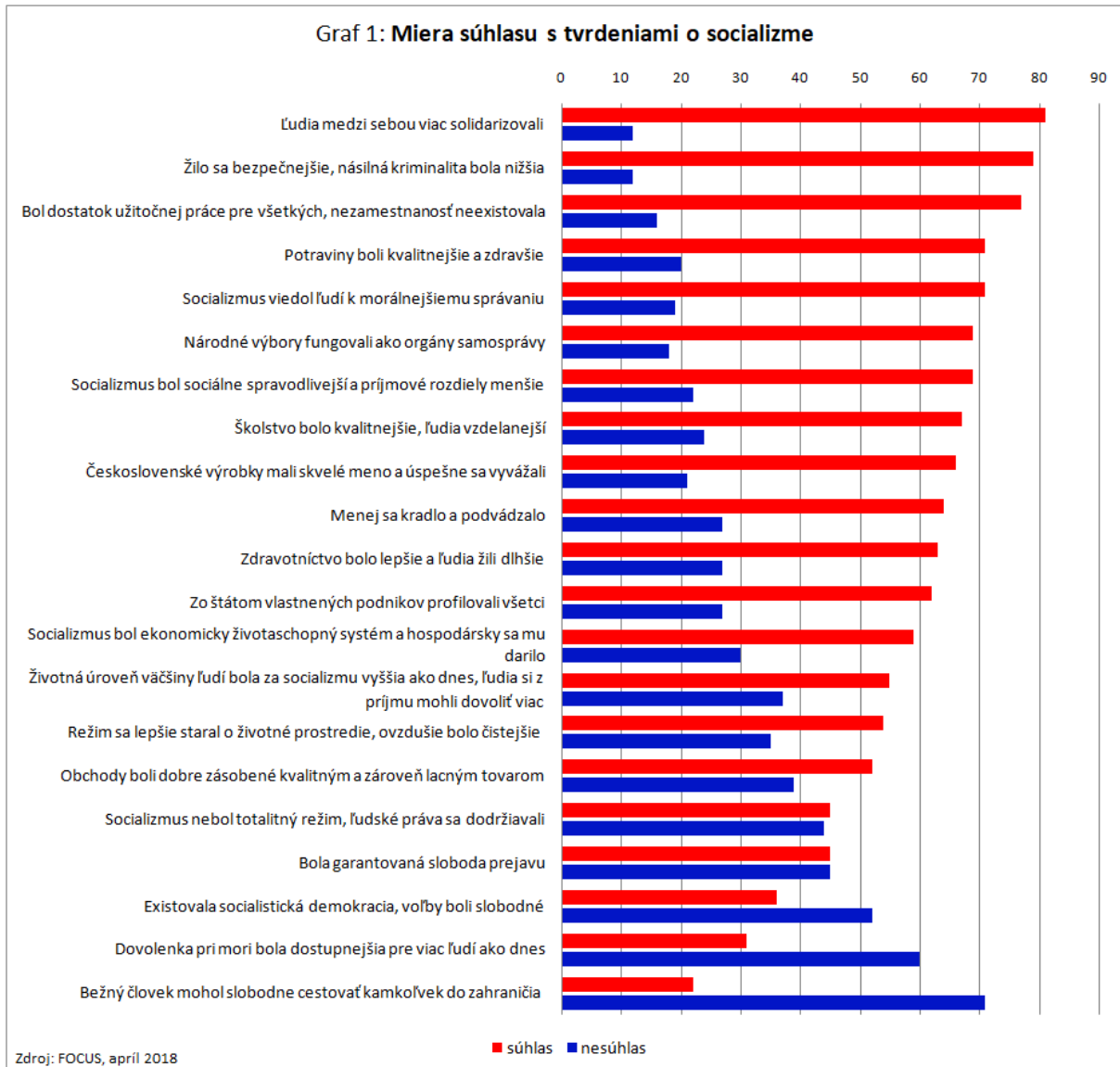
„Vďaka plánovanému hospodárstvu bol dostatok užitočnej práce pre všetkých, a preto neexistovala nezamestnanosť.“ (77 %); S týmto výrokom sa stotožňovala väčšina respondentov s výnimkou malej skupiny jednoznačne pravicových.

Len v prípade troch tvrdení o socializme prevažuje nesúhlas nad súhlasom:

„Pred rokom 1989 existovala socialistická demokracia, voľby boli slobodné a demokratické.“ (celkový nesúhlas 52 %); Väčšinovú podporu to malo iba u nekvalifikovaných manuálne pracujúcich.

„Dovolenka pri mori bola dostupnejšia pre väčší počet ľudí ako dnes.“ (celkový nesúhlas 60 %); Toto tvrdenie malo väčšinovú podporu iba u tých, ktorí preferujú návrat socialistickej ekonomiky.

„Bežný človek, ak chcel, mohol slobodne cestovať kamkoľvek do zahraničia.“ (celkový nesúhlas 71 %). S tým nesúhlasila aj väčšina tých, ktorí preferujú návrat socialistickej ekonomiky.

- [graf na stiahnutie](#)

Preferencie k silnému zaopatrovateľskému štátu

Prieskum mal za cieľ identifikovať taktiež mýty súvisiace so sociálnym štátom. **Najviac súhlasných postojov zaznamenávame v prípade intervencie štátu v oblastiach zdravia, školstva, pracovno-právnych vzťahov, sociálnej starostlivosti a životnej úrovne (graf 2).**

Až 87 % respondentov súhlasí s názorom, že „zdravie nie je tovar, preto štát musí garantovať, financovať a poskytovať bezplatnú zdravotnú starostlivosť pre všetkých.“

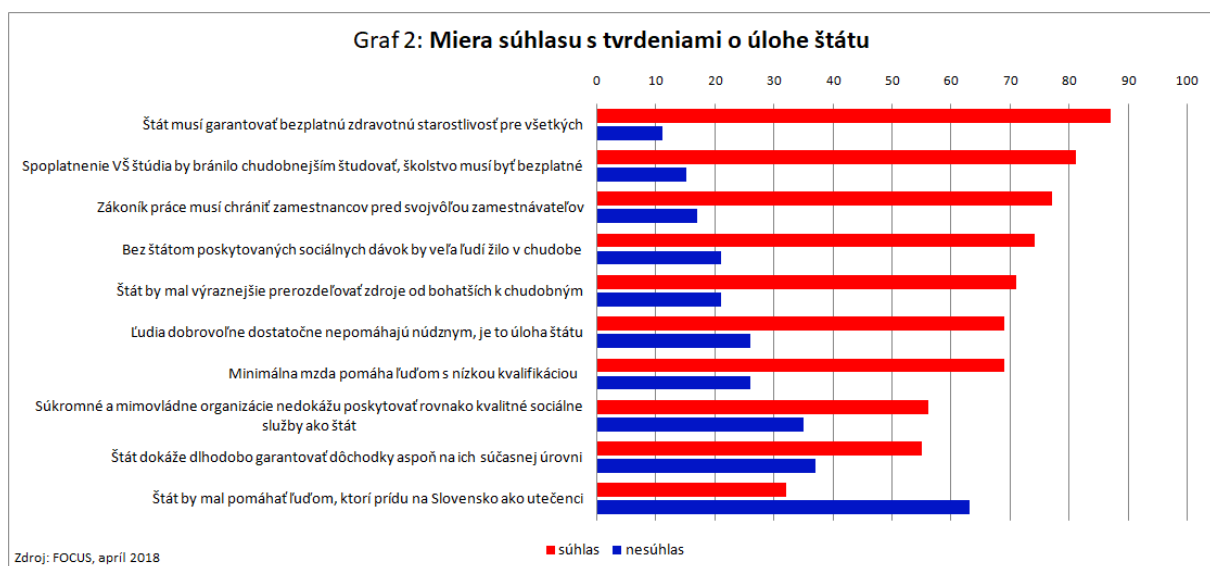
Následne, až 81% sa stotožňuje s tvrdením, že „spoplatnenie vysokoškolského štúdia by bránilo chudobnejším ľuďom študovať na vysokých školách, preto musí štát garantovať bezplatné vzdelávanie od základnej až po vysokú školu.“

Približne tri štvrtiny opýtaných ďalej súhlasia s tvrdením, že „ak by Zákonník práce nechránil zamestnancov pred svojvôľou zamestnávateľov, zamestnanci by mali horšie pracovné podmienky, prichádzali by častejšie o prácu a nezamestnanosť by bola vyššia“ (77 %) a s výrokom, že „bez štátu a ním poskytovaných sociálnych dávok by veľká časť spoločnosti žila v chudobe“ (74 %).

S tvrdením, že „vo vyspelých krajinách majú ľudia vyššiu životnú úroveň, lebo v nich štát výraznejšie prerozdeľuje zdroje od bohatších smerom k chudobnejším“ sa stotožňuje 71 % opýtaných. Výrok väčšinou nepodporila jedine skupina výrazne pravicových respondentov.

Jediným z desiatich testovaných výrokov, v rámci tejto kapitoly, ku ktorému sa nepriklonila väčšina respondentov, sa týkal intervencie štátu v prospech imigrantov. S výrokom, že „štát by mal pomáhať ľuďom z iných krajín, ktorí prídu na Slovensko ako utečenci“, súhlasí len 32 %. Naopak, nesúhlasí s ním až 63 % opýtaných.

Pohľad výraznej väčšiny respondentov na úlohu štátu môžeme hodnotiť ako silno kolektivistický, etatistický, či socialistický.

- [graf na stiahnutie](#)

Prevalha ľavicovo orientovaných v ekonomických otázkach

Zisťovali sme aj politicko-hodnotové zaradenie respondentov v ekonomických otázkach, a to na základe ich vlastnej sebaidentifikácie, ako aj na základe ich odpovedí na dvojice výrokov.

Najviac opýtaných (39 %) sa zaradilo do kategórie „ani ľavicovo, ani pravicovo (stred)“, následne k pravici sa hlási v ekonomických veciach 26 % a nakoniec k ľavici iba 22 %. Detailnejšie výsledky sme zverejnili [v tlačovej správe 22. mája 2018](#).

Na základe kombinácie vyjadrení k výrokom súvisiacich s mierou intervencie štátu v ekonomických otázkach sme respondentov zaradili do kategórií ekonomickej orientácie. Za ľavicovo zmýšľajúcich tak podľa toho možno považovať 32 % respondentov, naľavo od stredu 23 %, za stredovo

zmýšľajúcich 34 % a iba 7 % respondentov napravo od stredu a 4 % za pravicovo zmýšľajúcich respondentov.

Najvyššiu mieru podpory má výrok „Štát by mal čo najviac chrániť zamestnancov a ich práva voči zamestnávateľom“ – 76 %. Jediným prípadom zo siedmich dvojíc výrokov, kde sa viac respondentov priklonilo k „pravicovej“ alternatíve, bol výrok „Súkromné vlastníctvo je nedotknuteľné, zásahy doňho sú možné iba vo výnimočných prípadoch“ – s vyjadrením súhlasí približne polovica opýtaných (46%).

U veľkej časti respondentov sme zaznamenali rozpor medzi tým, ako sa sami zaraďujú v ekonomických veciach a ako sme ich zaradili my na základe odpovedí na položené otázky. Podľa nášho rozdelenia boli respondenti v skutočnosti viac „vľavo“ ako sa sami identifikovali. Napríklad z tých, ktorí sa definovali skôr ako „praviví“ sme identifikovali iba 19 % ekonomicky pravicových a až 44 % takých, ktorí preferujú výrazné zasahovanie štátu do ekonomiky a sociálnej oblasti.

O projekte

Reprezentatívny prieskum agentúry FOCUS sa uskutočnil v rámci projektu Konzervatívneho inštitútu M. R. Štefánika [Búranie mýtov o socializme a sociálnom štáte](#).

Cieľom projektu je konfrontovať mýty o socializme a sociálnom štáte prežívajúce vo vedomí ľudí na Slovensku s realitou. V rámci projektu bol zrealizovaný prvý kvalitatívny prieskum a následne bude zrealizovaný druhý kvalitatívny prieskum, bude vypracovaná štúdia zameraná na hĺbkovú analýzu socialistickej spoločnosti na Slovensku, resp. v Československu, v rokoch 1948 až 1989 a uskutočnia sa aj ďalšie výskumné analytické, diskusné a vzdelávacie aktivity.

Projekt Búranie mýtov o socializme a sociálnom štáte realizuje Konzervatívny inštitút M. R. Štefánika s podporou John Templeton Foundation.

Túto informáciu na základe výsledkov prieskumu agentúry FOCUS spracovali:

Ivan Kuhn, Radovan Potočár, Ondrej Dostál, analytici KI, členovia projektového tímu

Peter Gonda, riaditeľ KI, koordinátor projektu

V Bratislave dňa 25. júna 2018.